

De betekenis van huisdieren in de langdurige thuiszorg

Peter W.A. Reniers^{1*}, Roeslan Leontjevas^{1,2}, Ine J.N. Declercq^{1,2}, Mascha Molog¹, Marie-Jose Enders-Slegers¹, Debby L. Gerritsen², Karin Hediger^{1,3}

Samenvatting

Achtergrond: Huisdieren zijn belangrijk in het leven van thuiswonende ouderen en van degenen die langdurige thuiszorg (LTZ) ontvangen. Het doel van dit project was om de betekenis van huisdieren voor thuiswonende ouderen te verkennen en te onderzoeken of deze ook van toepassing zijn op LTZ-cliënten. Daarnaast exploreerden we mogelijke huisdiergerelateerde uitdagingen en de invloed van huisdierbezit op zorgrelaties in de LTZ.

Methoden: Het project startte met een systematische kwalitatieve literatuur review gevolgd door een studie met de Consensual Qualitative Research (CQR) methode en een online vragenlijst om de resultaten van de review in de LTZ te toetsen. LTZ-cliënten, mantelzorgers en professionele zorgverleners namen deel aan de CQR-studie en vragenlijst. De vragenlijst bevatte daarnaast open vragen over mogelijke huisdiergerelateerde uitdagingen en hun invloed op zorgrelaties in de LTZ.

Resultaten: De review bevatte vijftien artikelen die achtentwintig rollen gerelateerd aan de betekenis van huisdieren beschreven, onderverdeeld in zeven categorieën. De uitkomsten van de CQR-studie en vragenlijst toonden dat huisdieren een vergelijkbare betekenis hebben voor thuiswonende ouderen en LTZ-cliënten. Deelnemers rapporteerden mogelijke uitdagingen en zowel positieve als negatieve effecten van huisdieren op zorgrelaties.

Conclusies: Huisdieren hebben een vergelijkbare betekenis voor thuiswonende ouderen en LTZ-cliënten. Bovendien ervaren LTZ-cliënten mogelijke specifieke huisdiergerelateerde uitdagingen en kunnen huisdieren zorgrelaties beïnvloeden. Daarom is het noodzakelijk om rekening te houden met huisdieren in de LTZ.

Kernwoorden: thuiszorg; langdurige zorg; huisdieren; ouderen

1 Faculteit Psychologie, Open Universiteit, Heerlen, Nederland

2 Primary and Community Care, Radboudumc, Nijmegen, Nederland

3 Faculteit Psychologie, Universiteit Bazel, Bazel, Zwitserland

* Corresponderende auteur: peter.reniers@ou.nl

The Significance of Pets in Long-Term Care at Home

Peter W.A. Reniers^{1*}, Roeslan Leontjevas^{1,2}, Ine J.N. Declercq^{1,2}, Mascha Molog¹, Marie-Jose Enders-Slegers¹, Debby L. Gerritsen², Karin Hediger^{1,3}

Abstract

Background: Pets are important in the lives of community-dwelling older adults and of those receiving long-term care at home (LTCH). The objective of this project was to explore the significance of pets for community-dwelling older adults and if this also applies for LTCH-clients. Moreover, we investigated potential pet-related challenges and the impact of pet ownership on caregiving relationships in LTCH.

Methods: The project included a systematic qualitative literature review followed by a Consensual Qualitative Research method (CQR) study and an online survey to confirm the results of the review in LTCH. LTCH-clients, family caregivers, and professional caregivers participated in the CQR study and survey. The survey also included open-questions on potential pet-related challenges and their influence on caregiving relationships in LTCH.

Results: The review included fifteen articles describing twenty-eight themes regarding the significance of pets placed in seven categories. Outcomes of the CQR study and survey indicated similar significance of pets for community-dwelling older adults and LTCH-clients. Furthermore, participants reported potential challenges and positive and negative effects of pet ownership on caregiving relationships.

Conclusions: Pets have similar significance for both community-dwelling older adults and LTCH-clients. Moreover, LTCH-clients may experience specific pet-related challenges and may positively or negatively influence caregiving relationships. Thus, it is necessary to account for pets in LTCH.

Keywords: Home care; Community care; Long-term care; Pets; Older adults

1 Faculty of Psychology, Open University of the Netherlands, Heerlen, The Netherlands

2 Department of Primary and Community Care, Radboud University Medical Centre, Nijmegen, The Netherlands

3 Faculty of Psychology, University of Basel, Basel, Switzerland

* Corresponding author: peter.reniers@ou.nl

Inleiding

Een toenemend aantal ouderen heeft gezondheidszorg nodig.¹ Daarom vindt er in veel westerse landen een transitie van verpleeghuiszorg naar langdurige thuiszorg (LTZ) plaats.² Meer dan de helft van alle huishoudens in westerse landen heeft huisdieren³ waaronder ook LTZ-cliënten. Huisdieren kunnen fysieke, emotionele en sociale voordelen bieden voor ouderen, zoals minder depressie, eenzaamheid en angst, meer lichamelijke activiteit en sociale contacten en een hogere kwaliteit van leven.^{4,5}

Er wordt gesuggereerd dat LTZ-cliënten de betekenis van huisdieren op vrijwel dezelfde manier ervaren als thuiswonende ouderen.⁶ Toch bestaan er belangrijke verschillen tussen deze twee groepen als het gaat om huisdieren. Ten eerste hebben LTZ-cliënten vaker hulp nodig van anderen om te zorgen voor hun huisdieren.^{7,8} Ten tweede kunnen huisdieren van invloed zijn op de professionele zorgverlening, bijvoorbeeld een zorgverlener kan bang of allergisch zijn voor dieren. Ten derde kan een huisdier van invloed zijn op beslissingen met betrekking tot gezondheidszorg. Sommige huisdiereigenaren stellen bijvoorbeeld ziekenhuisopname uit omdat ze een huisdier hebben.⁹ Huisdierbezit in de LTZ kan dus zowel positieve als negatieve gevolgen hebben voor LTZ-cliënten en anderen, waaronder mantelzorgers en zorgverleners. Het is belangrijk om te weten welke betekenis huisdieren hebben in de LTZ en welke verdere uitdagingen er bestaan zodat hier rekening mee wordt gehouden in de zorgverlening.

Dit project had de volgende doelen 1) exploreren of LTZ-cliënten de betekenis van huisdieren op vergelijkbare wijze ervaren als thuiswonende ouderen in het algemeen 2) exploreren van mogelijke uitdagingen met betrekking tot huisdierbezit in de LTZ en de invloed hiervan op zorgrelaties in de zorgdriehoek (LTZ-cliënt, mantelzorgers en zorgverlener).

Methode

Ontwerp

Om thema's te identificeren met betrekking tot de betekenis van thuiswonende ouderen met hun huisdieren, hebben we een kwalitatieve systematische literatuurreview uitgevoerd¹⁰ in de PubMed en PsycInfo databases. Om te zoeken naar relevante studies hebben we de elementen Populatie (ouderen, gemiddelde leeftijd 65+), Interventie (huisdieren) en Studiedesign (kwalitatief onderzoek) van het PICOS-model gebruikt.¹¹ Daarnaast hebben we de referentielijsten van systematische reviews over huisdieren en ouderen en HABRI Central doorzocht, een index gespecialiseerd in mens-dierinteractie literatuur.

Om te onderzoeken of de thema's gevonden in de review ook van toepassing zijn in de LTZ hebben we vervolgens de Consensual Qualitative Research (CQR) methode gebruikt. Dit is een robuuste kwalitatieve methode waarin onder andere semi-gestructureerde interviews worden afgenomen. Vervolgens is een online vragenlijst gebruikt om de Content Validity (CV) van de uitkomsten van de CQR-studie vast te stellen en om mogelijke uitdagingen met betrekking tot huisdierbezit en de invloed hiervan op zorgrelaties verder te verkennen.

De onderzoeksgroep bestond uit promovendi (PR en ID), experts op het gebied van mens-dierrelaties (KH en ME), een masterstagesstudent (MM) en experts op het gebied van ouderenzorg (DG en RL).

Procedures

Inclusiecriteria en selectie van artikelen

De review beperkte zich tot publicaties in het Engels en het Nederlands. Kwalitatieve artikelen over de ervaring van thuiswonende ouderen met huisdieren werden geïncludeerd. Studies met een focus op dier-ondersteunde interventies en studies met ouderen die in instellingen wonen werden uitgesloten.

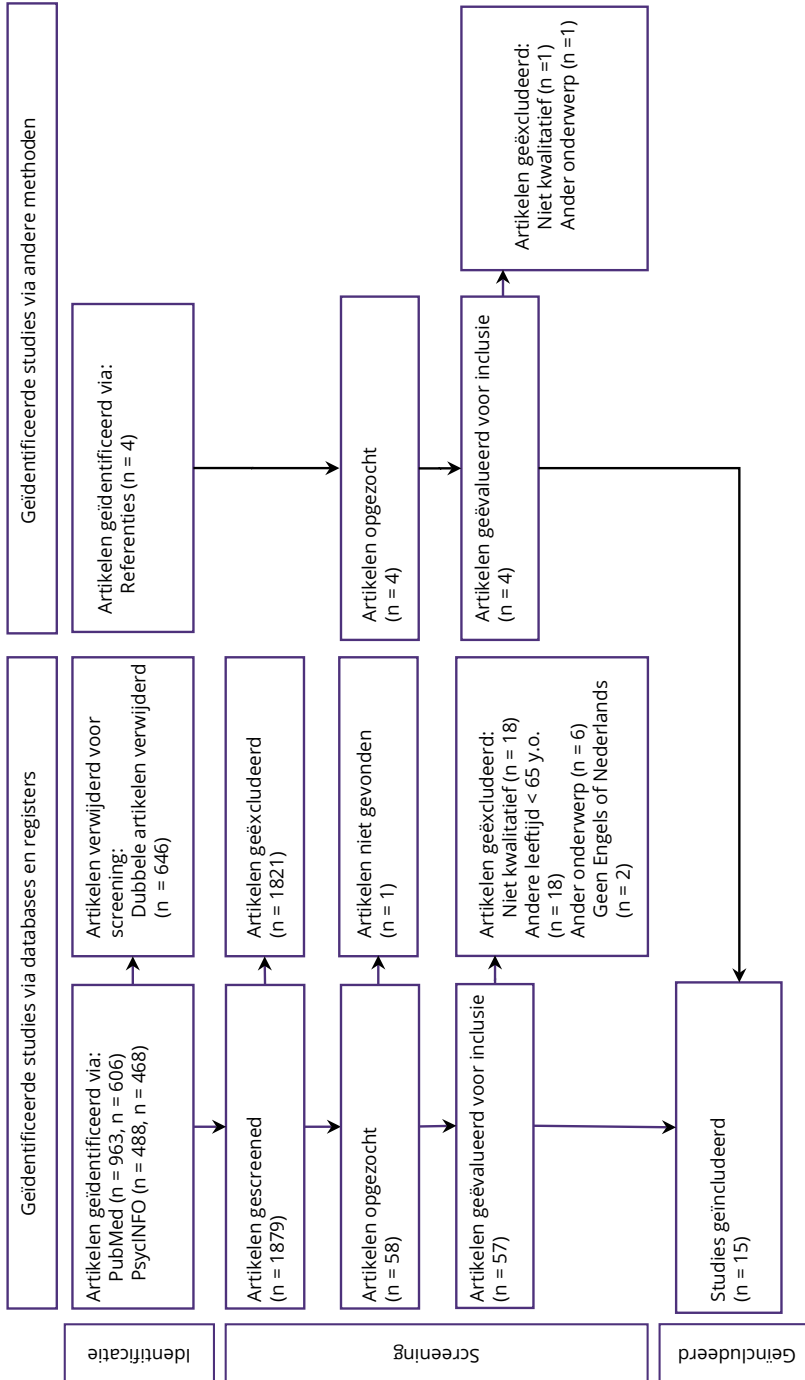
De zoekresultaten werden overgezet naar de webapp Rayyan.¹² In Rayyan hebben twee onderzoekers (PR en ID) onafhankelijk titels en abstract gescreend. Vervolgens zijn de volledige teksten van artikelen gelezen en op kwaliteit beoordeeld (Figuur A1). Bij elke stap werd consensus bereikt tussen de twee onderzoekers.

Deelnemers en werving

Voor zowel de CQR-studie als de onlinevragenlijst werden deelnemers geworven onder Nederlandstalige LTZ-cliënten met huisdieren, hun mantelzorgers en zorgverleners via twee zorgorganisaties en een organisatie die mantelzorgers ondersteunt. De zorgorganisaties verspreidden een informatiebrief naar LTZ-cliënten, mantelzorgers en zorgverleners. Personen die deelnamen in hun vrije tijd kregen een cadeaubon ter waarde van 20 euro aangeboden. Voor de onlinevragenlijst werden ook onderzoekers op het gebied van mens-dierrelaties en ouderenzorg benaderd.

Consensual Qualitative Research interview protocol

De CQR-methode is een rigoureuze kwalitatieve onderzoeksmethode die bestaat uit zeven stappen met semi-gestructureerde interviews, meerdere onderzoekers en auditors: zie referenties [13] en [14] voor een uitvoerige beschrijving van deze methode. Voor de analyse voerden we eerst een inductieve analyse uit gevolgd door een deductieve benadering die was gebaseerd op de thema's gevonden in de literatuurreview.

Figuur A1 Prisma Flowchart

Het interviewprotocol omvatte een beknopte uitleg over de verschillende categorieën ontdekt in de systematische review over de betekenis van huisdieren voor ouderen. Daarnaast werden prompts opgesteld zoals: 'Herken je de beschrijving van dit thema?' en 'Kun je voorbeelden geven?'. De interviews vonden plaats tussen augustus 2021 en november 2021 en duurden tussen de 22 en 117 minuten. LTZ-cliënten en mantelzorgers konden ervoor kiezen om samen geïnterviewd te worden.

Online vragenlijst

Met een vierpuntschaal ontworpen op basis van aanbevelingen van Polit and Beck¹⁵ waren er minimaal vijf deelnemers nodig om de specifieke thema's met betrekking tot de betekenis van huisdieren die naar voren kwamen uit de CQR-studie te beoordelen op inhoud, relevantie en duidelijkheid. Een voorbeeldvraag was 'Vindt u dit relevant?'. Deelnemers beoordeelden de vragen met 'Helemaal niet', 'Enigszins', 'Redelijk', en 'Volledig'. Elke deelnemer beoordeelde drie individuele thema's. Automatisch gegenereerde willekeurige nummers werden gebruikt om deelnemers aan thema's te koppelen.

Voor doel 2 bevatte de vragenlijst aanvullende open vragen over mogelijke uitdagingen evenals de mogelijke invloed op zorgrelaties van huisdieren. Deze gegevens werden verzameld tussen maart 2022 en april 2022.

Analyses

Systematische kwalitatieve literatuur review

Er werd een thematische analyse uitgevoerd¹⁶ in ATLAS.ti versie 8 voor Windows (ATLAS.ti Scientific Software Development GmbH) door middel van een iteratieve-inductieve benadering. Op basis hiervan en een werkgroep discussie (PR, ID, RL, KH en ME) werd een set thema's gecreëerd die in overkoepelende categorieën werden geplaatst. Om de thema's deductief te bevestigen, analyseerden twee onderzoekers (PR en ID) de studies opnieuw onafhankelijk in ATLAS.ti. Vervolgens werd in de werkgroep consensus bereikt over de definitieve thema's en categorieën.

Consensual Qualitative Research methode

Analyses werden uitgevoerd in ATLAS.ti 9 voor Windows. Eerst pasten drie onderzoekers (PR, ID en MM) open codering en een inductieve-iteratieve benadering toe om onderwerpen en kernideeën binnen afzonderlijke interviews te identificeren. Dit werd gecontroleerd door de experts uit de werkgroep. Vervolgens werden de codes door dezelfde onderzoekers deductief gecategoriseerd met behulp van de thema's die waren gevonden in de review. Dit deel van de analyse werd gecontroleerd door twee experts (DG en LS). De resultaten werden samengevat op themakaarten als input voor de onlinevragenlijst.

Online vragenlijst

Om de validiteit van de CQR-uitkomsten zoals beschreven op de themakaarten te bepalen werden Item Content Validity Indexes (CVI's) berekend voor specifieke thema's en Schaal-CVI's voor de categorieën in SPSS 26.¹⁷ Zie referentie [15] voor meer informatie over CVI-scores. Deze weerspiegelden de inhoud (Herken je dit [statement]?), relevantie (Vind je dit [statement] relevant?) en de duidelijkheid (Vind je dit [statement] duidelijk?).

De Item-CVI, moest minstens .78 zijn en de Schaal-CVI minstens .90 zijn om valide te zijn.¹⁵ Open vragen werden geanalyseerd met behulp van gestructureerde thematische analyse door middel van tabellering.¹⁸

Resultaten

Zoekresultaten literatuurstudie

Er werden in totaal 2525 studies geïdentificeerd in de twee databases. Na verwijdering van 646 duplicaten, hebben twee onderzoekers (PR en ID) 1879 studies gescreend op titels en abstracts. Redenen om studies te excluseren waren een andere populatie of methode, of het gebruik van laboratoriumdieren. Dit resulteerde in 62 mogelijk geschikte studies, die werden beoordeeld op basis van hun volledige tekst (Zie figuur A1). In één geval kon de volledige tekst niet worden verkregen, en daarom werd deze studie uitgesloten. Vijftien studies werden geïncludeerd in de review (Zie tabel A1).

Tabel A1 Geïnccludeerde studies

Auteur (Jaar)	Land	Onderzoeksofzet en/of methode	Deelnemers	Soort huisdieren	Leeftijdsbereik (M)	Behandelde thema's in de artikelen (subthema's)
Bunkers (2010)	Verenigde Staten	Parse's Fenomenologische hermeneutische Onderzoeksmethode	Ouderen die rouw om hun huisdier hebben ervaren N=7, 4 mannen, 3 vrouwen	Niet gerapporteerd	62 - 85	Diepgaande Angst, Overpeinzing van Afwezige maar Aanwezige Intimiteit, Volharding te midden van Tegenspoed
Chen et al. (2020)	China	Observatie en Open-Diepte-Interview	Stedelijke Lege Nesters (ouders wiens kinderen het huis hebben verlaten) N=12, 3 mannen, 9 vrouwen	Honden	60 - 88	Multispecies Verwantschap (Betekenis en Emotionele Verbondenheid, Rol van Gezelschapshonden en Lege Nesters), Gedeelde Buitenruimte (Ritme en Co-discipline, Geluk en Geestelijke Gezondheid, Buitenoefening en Fysieke Gezondheid), Onderhandeling over Buiteninteractie (Schaarste van Hond Vriendelijke Ruimte, Verantwoord Eigenaarschap)
Chur-Hansen et al. (2009)	Australië	Open Diepte-Interview	Oudere vrouwen N=11	N=9 honden, N=2 katten	66 - 90	Centraal Thema Hechting (Hechting, Gezinslid, Voorkeur voor Dieren boven Mensen, Moeite om Zonder het Huisdier te Leven, Gezelschap, Zorg, Fysieke Voordelen, Het Huisdier Niet Alleen willen Laten, Verlies en Rouw, Kosten)

Auteur (jaar)	Land	Onderzoekszopzet en/of methode	Deelnemers	Soort huisdieren	Leeftijdsbereik (M)	Behandelde thema's in de artikelen (subthema's)
Cole (2019)	Canada	Fenomenologische Studie, Open Diepte-Interview, Observatie, en Foto's	Ouderen N=14, 4 mannen, 10 vrouwen	Honden	60 - 99	Hechting, Onvoorwaardelijke Liefde, Standvastige Vriendschap, Plezierige Verantwoordelijkheid
Cryer et al. (2021)	Australië	Kwalitatieve Beschrijvende Studie	Cliënten van een huisdier ondersteuningsprogramma N=14, 2 mannen, 12 vrouwen	N=11 honden, N=3 katten	65 - 90 (81)	Hechting, Steun, Sociale Isolatie
Enders-Slegers (2000)	Nederland	Panelstudie	Ouderen N=96, 25 mannen, 71 vrouwen	Voormalig huisdierbezitters: N=22 N=8 honden, N=6 katten, N=7 honden en katten, N=1 vogel, Huidige huisdierbezitters N=60, N=35 honden, N=13 katten, N=6 honden en katten, N=4 vogels, N=2 honden en vogels	68 - 81	Weiss Social Provisions (Hechting, Sociale Integratie, Bevestiging van Waarde, Betrouwbare Alliantie, Begeleiding, Mogelijkheid tot Verzorgen)

Auteur (jaar)	Land	Onderzoeksofzet en/of methode	Deelnemers	Soort huisdieren	Leeftijdsbereik (M)	Behandelde thema's in de artikelen (subthema's)
Hui Gan et al. (2020)	Australië	Semi-Gestructureerde Interviews en Analyse met Colaizzi's Fenomenologisch Kader	Ouderen N=14, 6 mannen, 8 vrouwen	N=10 honden, N=1 kat, N=2 honden, vissen en wilde vogels, N=1 hond en vissen	65 - 85 (74)	Comfort en Veiligheid, Sociale Inclusie en Participatie, Doelgerichte Routine, Betekenisvolle Rol
Janevic et al. (2020)	Verenigde Staten	Focus Groepen en Deductieve Thematische Analyse	Oudere Chronische Pijn Patiënten N=25, 8 mannen, 17 vrouwen	N=15 honden, N=7 katten, N=3 honden en katten	70 - 85	Cognitief-Emotionele Evidence-Based Pijnmanagementstrategieën (Stemmingmanagement, Ontspanning/Afleiding) Gedragsmatige Evidence-Based Pijn Management Strategieën (Fysieke Activiteit, Gedragsactivatie, Sociale Activatie, Slaap)
Johansson et al. (2014)	Zweden	Kwalitatieve Beschrijvende Studie met Semi-Gestructureerde Interviews	Beroerte Patiënten N=17, 7 mannen, 10 vrouwen	N=9 honden, N=7 katten, N=1 vogel	62 - 88 (71)	Betekenisvol Leven (Motivatie voor Fysiek en Psychosociaal Herstel na een Beroerte, Iemand om Voor te Zorgen Die voor Jou Zorgt, Huisdieren als Gezinsleden, Bieders van Veiligheid en Bescherming)
McColgan & Schofield (2007)	Verenigd Koninkrijk	Gereconstrueerde Case Study	Oudere Man N=1	N=1 hond	70	Niet van Toepassing

Auteur (Jaar)	Land	Onderzoeksoptype en/of methode	Deelnemers	Soort huisdieren	Leeftijdsbereik (M)	Behandelde thema's in de artikelen (subthema's)
Muraco et al. (2018)	Verenigde Staten	Mixed-Methods en Levensloop Perspectief	Oudere LGBT met en zonder huisdieren N=59, 36 mannen, 23 vrouwen	Niet gerapporteerd	54 - 88 (68)	Huisdieren als Familie, Huisdieren als Ondersteuning, Huisdieren als Gezelschap, Redenen om Geen Huisdieren te hebben
Parks et al. (2011)	Verenigde Staten	Open Diepte-interview	Oudere Vrouwen N=5	N=3 honden, N=1 honden en paarden, N=1 hond, kip, konijn	78 - 81	Niet van Toepassing
Putney (2014)	Verenigde Staten	Grounded Theory	Oudere Lesbiennes N=12	Niet gerapporteerd	65 - 80 (71)	Liefde (Gezelschap, Spiegelen, Gekozen Familie), Verzorgen (Beloningen, Uitdagingen, Symmetrie/Asymmetrie van het Welzijn van Mensen en Dieren)
Scheibek et al. (2011)	Oostenrijk	Etnografisch Interview & Gestructureerd Kort Gesprek	Ouderen N=23, 5 mannen, 18 vrouwen & N=16, 5 mannen, 11 vrouwen	Honden	70+ & 61-76	Niet van Toepassing
Williams (2018)	Verenigde Staten	Fenomenologische Benadering	Oudere Mannen met een Fysieke Beperking N=14	N=4 honden, N=5 katten, N=1 honden en katten	65+	Aanpassing, Gezelschap (Nabijheid), Verantwoordelijkheid (Plan voor het Overlijden van de Eigenaar), Routine (Focus op het Dier in Plaats van Zichzelf), Verzorgen (Humor Liefde en Genegenheid), Fysieke Voorzorgen ondanks Beperkingen (Zorgen over Vallen), Emotionele Steun, Sociale Verbindingen dankzij het Huisdier

Deelnemers Consensual Qualitative Research en online vragenlijst

Voor de CQR-studie werden in totaal N=23 interviews afgenomen (N=19 door PR en N=4 door ID) met 28 deelnemers, dit gebeurde online (N=11), telefonisch (N=2) of face-to-face (N=10). Met uitzondering van twee deelnemers, waarvan één een kat had en de ander een konijn, hadden alle deelnemers honden (Zie tabel A2 voor een uitgebreide beschrijving). In de onlinevragenlijst hebben in totaal N=25 deelnemers hun antwoorden gegeven (Zie tabel A3).

Tabel A2 Deelnemers aan de CQR-studie

	Geslacht	Leeftijd	Huisdier	Huisdier leeftijd	
Clënten:					
CL 1	Man	16	Hond	1	
CL 2	Vrouw	77	Hond	10	
CL 3	Man	47	Konijn	3	
CL 4	Man	73	Hond	8	
CL 5	Vrouw	85	Hond	11	
CL 6	Vrouw	72	Katten	(overleden)	
CL 7	Man	64	Hond	7	
CL 8	Man	82	Kat	1	
Mantelzorgers:					Zorgontvanger (niet geïnterviewd) Geslacht (leeftijd)
IC 1	Vrouw	63	Hond	16	Vrouw (93)
IC 2	Vrouw	75	Twee honden	10 en 11	Man (77)
IC 3	Vrouw	73	Hond	6	Man (64)
IC 4	Vrouw	60	Hond	8 maanden	Man (65)
IC 5	Vrouw	59	Hond	10	Man (62)
				Samen geïnterviewd met cliënt:	
IC 6	Vrouw	49		CL1	

	Geslacht	Leeftijd	Huisdier	Huisdier leeftijd	
IC 7	Vrouw	49		CL2	
IC 8	Man	56		CL3	
IC 9	Vrouw	71		CL4	
IC 10	Man	84		CL5	
Zorg-medewerkers:			Functie	Werkervaring (jaren)	
CP 1	Vrouw	45	Verzorgende	25	
CP 2	Vrouw	34	Verpleegkundige	11	
CP 3	Vrouw	55	Verzorgende	47	
CP 4	Vrouw	23	Verpleegkundige	2	
CP 5	Vrouw	55	Verpleegkundige	36	
CP 6	Vrouw	63	Casemanager	35	
CP 7	Vrouw	33	Verpleegkundige	13	
CP 8	Vrouw	52	Verpleegkundige	26	
CP 9	Vrouw	62	Verpleegkundige	44	
CP 10	Vrouw	42	Verpleegkundige	22	

Tabel A3 Deelnemers aan de online vragenlijst

Deelnemers		Geslacht	Leeftijdsbereik	Opleidingsniveau 1/2/3
Cliënten	N=4	Mannen = 0 Vrouwen = 4	58 - 72	3/1/0
Mantelzorgers	N=9	Mannen = 2 Vrouwen = 6	44 - 71	2/4/3
Professionele Zorgverlener	N=7	Mannen = 0 Vrouwen = 7	23 - 55	2/3/2
Onderzoekers	N=5	Mannen = 0 Vrouwen = 5	24 - 46	0/0/5

N. Het opleidingsniveau is gerapporteerd als 1/2/3; Middelbare School/Hoger Beroepsonderwijs / Universiteit. De nummers in de kolom representeren de N.

Betekenis van huisdieren

Categorieën en thema's

De analyse van de 15 artikelen in de systematische review resulteerde in 28 thema's die verschillende aspecten van de betekenis van huisdieren voor ouderen beschreven. Deze werden ondergebracht in zeven categorieën en gebruikt als input voor de interviews in de CQR-studie. Hieronder worden de uitkomsten verder toegelicht. In tabel A4 staat een uitgebreide beschrijving van de inhoud van de thema's en categorieën en in tabel A5 per categorie een citaat uit de interviews.

Tabel A4 Categorieën en thema's inclusief Content Validity Index-scores

Categorieën en Schaal-CVI's voor inhoud/relevantie/duidelijkheid			Thema's	Quotes en Item-CVI's voor inhoud/relevantie/duidelijkheid		
Relationale Aspecten N=8*			Hechting	"En ze houden van je zoals ze van niemand anders houden." (Parks et al., 2011, p.117)		
1.00	1.00	1.00		1.00	1.00	1.00
			Onvoorwaardelijke Liefde	"...hun onvoorwaardelijke liefde, ze zijn gewoon, ze houden gewoon van je." (Chur-Hansen et al., 2009, p. 284)		
				1.00	1.00	1.00
			Onderlinge Afhankelijkheid	"...ze tonen hun waardering, wat ik voor hen doe en ik hou gewoon zielsveel van ze..." (Parks et al., 2011, p. 116)		
				1.00	1.00	1.00
Reflectie en Zingeving N=11*			Toekenning van Gevoelens	"...en ze hebben unieke persoonlijkheden, en ze zijn vriendelijk en afhankelijk op hun eigen manier..." (Janevic et al., 2000, p. 1091)		
.98	.98	.98		1.00	1.00	1.00
			Herinneringen	"Zelfs als ik nu een nieuwe hond heb, leeft de herinnering aan mijn overleden hond nog steeds." (Schebeck et al., 2011, p. 561)		
				.91	.91	.91
			Gevoel van Voldoening	"... [De honden] zien dingen in mij die niemand anders kan zien. Ik ben geen erg zelfverzekerde persoon, maar zij hebben 100% vertrouwen in mij..." (Cole, 2019, p. 241)		
				1.00	1.00	1.00
			Zin van het Leven	"Het is niet een kwestie van willen hebben van de relatie; het is een kwestie van noodzaak. Ik zou niet kunnen overleven... zij is essentieel." (Cole, 2019, p. 240)		
				1.00	1.00	1.00

Categorieën en Schaal-CVI's voor inhoud/relevantie/duidelijkheid			Thema's	Quotes en Item-CVI's voor inhoud/relevantie/duidelijkheid		
Emotionele Aspecten N=9*			Responsiviteit naar Gevoelens	"De kat is aanhankelijk; hij herkent me en mijn gevoelens door naar mijn stem te luisteren." (Johansson et al., 2014, p. 14)		
.94	.92	1.00		1.00	1.00	1.00
			Emotionele Steun	"Ik zou zo depressief zijn als ik geen kat had." (Muraco et al., 2018, p. 9)		
				1.00	1.00	1.00
			Plezier	"Ze laten me lachen! Ze zijn liefdevol en echt aanhankelijk..." (Williams, 2018, p. 113)		
				1.00	1.00	1.00
			Rouw	"Ja, ik was inderdaad verdrietig; net zo verdrietig als wanneer een echt persoon was overleden." (Scheibeck et al., 2011, p. 561)		
		.78	.67	1.00		
Aspecten van Verzorging N=7*			Zorgbehoefte	"Het is vreselijk als niemand je meer nodig heeft, maar, zie je, hij kan niet overleven zonder mij." (Enders-Slegers, 2000, p. 74)		
.86	.94	.97		1.00	1.00	1.00
			Verantwoordelijkheid	"Het is een verantwoordelijkheid ... om voor hen te zorgen en hen te verzorgen zoals je met een kind zou doen." (Hui-Gan et al., 2019, p. 1608)		
				.86	1.00	1.00
			Gevoel van Veiligheid	"Ik voel me een beetje veiliger met hem, want hij zal blaffen als hij een vreemde op mijn oprit ziet..." (Hui-Gan et al., 2019, p. 1608)		
				.71	.86	.86
			Kosten	"...kunnen ze zich veroorloven om hun hond als metgezel te houden? Het is niet goedkoop..." (Hui-Gan et al., 2019, p. 1609)		
				.71	.86	1.00
			Zorgen	"Het is zorgelijk voor ouderen die dieren hebben, wat er met hen zou kunnen gebeuren." (Chur-Hansen et al., 2008, p. 287)		
		1.00	1.00	1.00		

Categorieën en Schaal-CVI's voor inhoud/relevantie/duidelijkheid			Thema's	Quotes en Item-CVI's voor inhoud/relevantie/duidelijkheid		
Fysieke Gezondheid N=12*			Lichaams- beweging	"...Sinds we haar hebben, beweeg ik, aai haar en til haar op... anders zou ik blijven zitten." (Johansson et al., 2014, p. 11)		
.94	.98	1.00		.92	1.00	1.00
			Dagelijkse Routine	"...omdat hij twee keer per dag moet worden uitgelaten, elke dag... moet ik opstaan en omdat ik moet opstaan, moet ik medicijnen nemen..." (Muraco et al., 2018, p. 9)		
				.92	1.00	1.00
			Afleiding van Fysieke Pijn	"Ik mis mijn hond nu. Mijn been doet pijn, het pulseert... [Als ze hier was], zou ik me meer druk maken over aaien." (Janevic et al., 2000, p. 1091)		
				.92	.92	1.00
			Ontspanning	"Ze is erg ontspannend om te zitten en aaien, weet je?" (Williams, 2018, p. 116)		
				1.00	1.00	1.00
			Medische Detectie	"...toen ik ziek was, merkte hij het meteen en werd hij extreem nerveus." (Scheibeck et al., 2011, p. 561)		
				Niet van toepassing		
Sociale Aspecten N=10*			Gevoelens van Eenzaamheid	"Ze houdt me hier gezelschap. Anders zou ik hier alleen zijn." (Putney, 2014, p. 7)		
1.00	1.00	1.00		1.00	1.00	1.00
			Sociale Betrokkenheid	"...Er was een grote groep van ons die elke zondagochtend in [een plaatselijk] park liep... Ik heb veel mensen ontmoet via de honden..." (Muraco et al., 2018, p. 9)		
				1.00	1.00	1.00

Categorieën en Schaal-CVI's voor inhoud/relevantie/duidelijkheid			Thema's	Quotes en Item-CVI's voor inhoud/relevantie/duidelijkheid		
Bidirectioneel Gedrag N=13*			Fysiek Contact	"[Het huisdier] komt graag knuffelen en dergelijke. Dus, ik waardeer dat." (Hui-Gan et al., 2019, p. 1607)		
.88	.90	.88		1.00	1.00	.92
			Nabijheid	"...Hij wil gewoon dicht bij me zijn en ik vind het fijn om hem dicht bij me te hebben." (Williams, 2018, p. 108)		
				1.00	1.00	1.00
			Responsiviteit op Gedrag	"Ze werden ongerust toen ik niet reageerde en ze tsjilpten steeds harder om me wakker te maken..." (Johansson et al., 2014, p. 15)		
				1.00	1.00	.92
			Spiegelen	"...Ze begrijpen ons heel goed. En ze lijken te weten wat we gaan doen, bijna voordat we het zelf weten." (Cole, 2019, p. 242)		
		.54	.62	.62		

* De N geeft het aantal deelnemers aan dat het thema heeft beoordeeld in de online vragenlijst

Tabel A5 Categorieën en citaten uit de interviews

Categorieën	Citaten
Relationale Aspecten	Mantelzorger, Vrouw, 60 jaar: "Het is gewoon onderdeel van je gezin, en die moet je gewoon, moet je gewoon goed voor zijn"
Reflectie en Zingeving	Mantelzorger, Man, 84 jaar: "Ja ze geven wel een doel aan het leven ja... want een beest die is erbij betrokken ja...die geven wel een doel ja...want je bent ervoor en je wilt ervoor zijn..."
Emotionele Aspecten	Mantelzorger, Vrouw, 75 jaar: "Ja... hij kan hier buiten zitten... en dan komt (hond) naar hem toe... en dan aait die over de kop van (hond) weet je wel...dat zijn ook dingen... die ik denk uh dat die aan de hond laat voelen van... ik ga vertrekken denk ik ..."
Aspecten van Verzorging	Mantelzorger, Vrouw, 71 jaar: "Ja, nee maar ik ik, nee, dit is voor mij niks meer als normaal, als je als je een huisdier hebt, dat je daar goed voor zorgt, maar ik vind dat niet..., nee, het hoort erbij."

Categorieën	Citaten
Fysieke Gezondheid	Zorgverlener, Vrouw, 63 jaar: "Maar ehm... de lichamelijke gezondheid is dus inderdaad ook omdat mensen de deur uit moeten hé dus eh letterlijk ook in beweging gaan om de hond uit te laten"
Sociale Aspecten	Cliënt, Man, 82 jaar: "a, kijk, als ik de hele dag alleen ben dan praat ik de hele dag niet... en als die kat er is, dan praat ik wel, dan praat ik tegen die kat..."
Bidirectioneel Gedrag	Cliënt, Vrouw, 47 jaar: "... dan laat ze zich evengoed aaien... dus dus het is in zekere zin ... helend is misschien niet het goede woord in de zin van ..."

Relationele aspecten

Drie thema's beschreven de relatie tussen ouderen en hun huisdieren – *hechting, onvoorwaardelijke liefde* en *onderlinge afhankelijkheid* – deze werden gegroepeerd in de categorie *relationele aspecten*.¹⁹⁻³³ Deelnemers aan de interviews gaven aan vaak een sterke band met hun huisdier te hebben en beschouwden hun huisdier als onderdeel van hun gezin.

Reflectie en zingeving

Uit de artikelen kwamen vier thema's over overtuigingen en gedachten over huisdieren: *toekenning van gevoelens, herinneringen, gevoel van voldoening* en *zin van het leven*. Deze werden in de categorie *reflectie en zingeving* geplaatst.^{19 21 23 25-28 32 33} Uit de interviews bleek dat deelnemers vaak terugdachten aan hun voormalige huisdieren. Bovendien gaf het zorgen voor een huisdier deelnemers een prettig gevoel en een doel in het leven.

Emotionele aspecten

De categorie *emotionele aspecten* bevat vier thema's over de gevoelens en emoties van huisdiereigenaren: *responsiviteit voor gevoelens, emotionele steun, plezier en rouw*.^{19 21 23 25-28 30-33} Interviewdeelnemers gaven aan steun te ervaren van hun huisdier bijvoorbeeld wanneer ze zich verdrietig voelden. Daarnaast werd verteld dat de vrolijkheid van een dier een positief effect had op de eigenaar, die zich daardoor ook vrolijker voelde. Echter, het verlies van een huisdier werd vaak als een moeilijke fase ervaren.

Aspecten van verzorging

De categorie *aspecten van verzorging* omvat vijf thema's die verband houden met de positieve en negatieve aspecten van de zorg voor een huisdier: *zorgbehoefte, verantwoordelijkheid, gevoel van veiligheid, kosten* en *zorgen*.^{19 22 23 25-27 31 33} Sommige ouderen hadden hulp nodig van anderen om voor hun huisdieren te zorgen.^{24 28 31} Interviewdeelnemers vertelden dat ze het prettig vonden om voor hun huisdier te zorgen.

Ze gaven aan een grote verantwoordelijkheid te voelen ten opzichte van hun huisdier. Huisdieren konden voor een gevoel van veiligheid zorgen (denk aan een blaffende hond als iemand aan de deur komt). Echter, zijn er ook kosten verbonden aan huisdieren, bijvoorbeeld voor voeding maar ook door huisdieren die spullen kapotmaken. Daarnaast maakten sommige deelnemers zich zorgen over hun huisdier, bijvoorbeeld over wat zou gebeuren met het huisdier als ze er niet meer zelfstandig voor zouden kunnen zorgen.

Fysieke gezondheid

De categorie *fysieke gezondheid* bestaat uit vijf thema's die de invloed van huisdieren op de gezondheid van de eigenaar weerspiegelen: *lichaamsbeweging*, *dagelijkse routine*, *afleiding van fysieke pijn*, *ontspanning* en *medische detectie* (i.e. huisdieren die reageren op bepaalde medische aandoeningen en hiervoor waarschuwen zoals een epileptische aanval).^{19 21-23 25-28 30-33} Tijdens de interviews werden verschillende vormen van huisdiergerelateerde lichaamsbeweging beschreven, zoals het uitlaten van de hond en spelen met het huisdier. Verschillende deelnemers organiseerden hun dag rondom de behoeftes van hun huisdier. Interactie met het huisdier had bovendien een rustgevend effect op deelnemers en leidde af van fysiek ongemak. We vonden tijdens de interviews geen voorbeelden van het thema *medische detectie* uit de literatuurreview.

Sociale aspecten

De categorie *sociale aspecten* verwijst naar de invloed van huisdieren op de sociale omgeving van ouderen en omvat de thema's: *gevoelens van eenzaamheid*, en *sociale betrokkenheid*.^{19-21 23-28 31 33} In de interviews werd aangegeven dat de aanwezigheid van een huisdier hielp gevoelens van eenzaamheid te verminderen. Daarnaast waren deelnemers meer sociaal betrokken in hun buurt. Met name, kwamen deelnemers tijdens het uitlaten van de hond andere mensen tegen. Maar ook wanneer een ander hielp met huisdiergerelateerde taken (bijvoorbeeld het schoonmaken van de kattenbak) hadden ze een extra contactmoment.

Bidirectioneel gedrag

De categorie *bidirectioneel* gedrag beschrijft hoe eigenaren en huisdieren zich tegenover elkaar gedragen. De vier thema's die onder deze categorie vallen, omvatten *responsiviteit op het gedrag van de ander*, *spiegelen*, *fysiek contact* en *nabijheid*.^{19 21 23 25-28 31-33} Interviewdeelnemers gaven aan het prettig te vinden hun huisdier te aaien en knuffelen. Daarnaast reageerden huisdieren en deelnemers op elkaars gedrag en zochten ze elkaars nabijheid op. Een deelnemer gaf aan spanning bij zichzelf op te merken als gevolg van de reactie van het huisdier op haar gedrag (i.e., spiegelen).

Resultaten online vragenlijst

De meeste thema's werden bevestigd door voldoende hoge CVI-scores met betrekking tot inhoud, relevantie en duidelijkheid. Thema's met een CVI-score onder de afkapwaarden waren de Item-CVI voor relevantie voor het thema "Rouw". De Item-CVI's voor inhoud waren te laag voor de thema's "Gevoel van Veiligheid" en "Kosten", wat correspondeerde met een te lage Schaal-CVI voor de categorie "Aspecten van Verzorging". Bovendien scoorde het thema "Spiegelen" te laag op inhoud, relevantie en duidelijkheid, wat resulteerde in te lage Schaal-CVI's voor inhoud en duidelijkheid voor de categorie "Bidirectioneel Gedrag".

Mogelijke huisdiergerelateerde uitdagingen

De antwoorden over potentiële uitdagingen werden gecategoriseerd in de volgende vijf onderwerpen:

1. Gezondheidsachteruitgang van LTZ-cliënten kan de zorg voor het huisdier compli-ceren.

"Ik ben een longpatiënt en er komt een moment dat ik mijn hondje niet meer kan uitlaten." (*LTZ-cliënt, vrouw, 66 jaar*)

2. Ethische kwesties met betrekking tot huisdieren (bijv. ongeschikte verzorging van het huisdier).

"Voor een huisdier is het belangrijk dat het in een veilige omgeving wordt gehouden met voldoende ruimte om aan zijn behoeften te voldoen... Als iemand moeite heeft met het begrijpen van of zorgen voor [een huisdier], dan is dat niet gegarandeerd."
(*Professionele zorgverlener, vrouw, 40 jaar*)

3. Gedwongen afstand nemen van het huisdier (bijv. vanwege verhuizing naar een verpleeghuis).

"Als een huisdier erg belangrijk is voor een cliënt, maar hun gezondheid staat het niet meer toe. Dan zouden ze gedwongen worden afstand te doen van hun huisdier, wat depressie en eenzaamheid kan veroorzaken. Het was niet de keuze van de cliënt."
(*Onderzoeker, vrouw, 24 jaar*)

4. Rouw om het verlies van een huisdier.

"Als een huisdier sterft, kan dat erg ontmoedigend en verstorend zijn [voor een cliënt]." (*Professionele zorgverlener, vrouw, 40 jaar*)

5. De mantelzorger is niet beschikbaar voor de zorg voor het huisdier (bijv. vanwege ziekenhuisopname).

"Als mantelzorger ben ik een tijdje uit de running geweest. De hond uitlaten is dan een probleem."

(*Mantelzorger, man, 71 jaar*)

Invloed van huisdieren op zorgrelaties

Deelnemers gaven verschillende voorbeelden van mogelijke positieve en negatieve invloeden op zorgrelaties binnen de zorgdriehoek (nl. LTZ-client, mantelzorger en zorgverlener). De invloeden van huisdieren op zorgrelaties kunnen worden gecategoriseerd in twee positieve en twee negatieve punten. De positieve punten waren:

1. Huisdieren creëren een aangename sfeer.

"Wanneer een cliënt zich beter voelt door een huisdier, heeft dit voordelen voor de mantelzorger en de professionele zorgverlener."

(*Professionele zorgverlener, vrouw, 26 jaar*)

2. Huisdieren zijn een leuk gespreksonderwerp.

"Een huisdier is een fijn gespreksonderwerp."

(*Mantelzorger, man, 57 jaar*)

De twee negatieve punten waren:

1. Huisdieren kunnen de zorgverlening frustreren.

"Een huisdier kan te opdringerig zijn, te veel energie kosten en in de weg zitten tijdens de zorgverlening, enzovoort."

(*Onderzoeker, vrouw, 37 jaar*)

2. Meningsverschillen met betrekking tot de zorg voor huisdieren.

"Discussies of wrijving over hoe een huisdier (onbedoeld) wordt behandeld."

(*Mantelzorger, man, 70 jaar*)

Discussie

De review identificeerde achtentwintig thema's ondergebracht in zeven categorieën die de betekenis van huisdieren beschrijven vanuit het perspectief van ouderen: *relationele aspecten, reflectie en zingeving, emotionele aspecten, aspecten van zorg, fysieke gezondheid, sociale aspecten* en *bidirectioneel gedrag*.

In de Consensual Qualitative Research studie en online vragenlijst werd gevonden dat de betekenis van huisdieren voor thuiswonende ouderen ook geldt voor cliënten die langdurige thuiszorg (LTZ) ontvangen. Daarnaast werden vijf categorieën van mogelijke uitdagingen vastgesteld en twee positieve en twee negatieve punten van huisdierbezit in relatie tot zorgrelaties.

De deelnemers gaven over het algemeen aan dat huisdieren belangrijk voor hen waren en bijdroegen aan hun welbevinden. Ander wetenschappelijk onderzoek laat een positieve relatie zien tussen de kwaliteit van de band met een huisdier en het welbevinden van de eigenaar [34]. Daarom kan het ondersteunen van deze band tussen LTZ-cliënten en hun huisdieren belangrijk zijn voor hun welbevinden.

Er waren enkele inconsistenties tussen de uitkomsten van de interviews en de online vragenlijst. Invullers van de online vragenlijst vonden de beschrijving van huisdiergerelateerde rouw in het thema niet relevant voor LTZ-cliënten in de vragenlijst, maar deelnemers rapporteerden rouw om het verlies van een huisdier wel als een mogelijke uitdaging bij de open vragen. Onderzoek toont aan dat dit soort rouw aanzienlijke negatieve gevolgen kan hebben, zoals langdurig verdriet, verlies van sociale contacten en emotionele steun.³⁵ Daarom zouden zorgverleners aandacht moeten hebben voor rouw om het verlies van huisdieren en daarbij beoordelen of extra ondersteuning nodig is.

Ook afstand moeten doen van een huisdier kan negatieve gevolgen hebben. Een 20 jaar durende studie liet zien dat de meest voorkomende redenen voor het afstaan van huisdieren de gezondheid van de eigenaar (31%) en huisvestingsproblemen (23%) waren,³⁶ waar ook verhuizen naar een verpleeghuis onder kan vallen. Wanneer ouderen geen afstand willen doen van hun huisdier kan dit leiden tot uitstel van het verhuizen naar een verpleeghuis,⁹ wat de gezondheid negatief kan beïnvloeden en de zorgkosten kan verhogen.

Gezondheidsverslechtering van LTZ-cliënten leidt ertoe dat ze afhankelijker worden van familieleden voor de zorg van hun huisdieren. Hoewel zij ook voordelen kunnen hebben van huisdieren ervaren familieleden de zorg soms als last.³⁷ Daarom kan het problematisch zijn als de verantwoordelijkheid bij één familielid ligt, vooral als

deze niet beschikbaar is, bijvoorbeeld vanwege eigen gezondheidsproblemen. Het is daarom nuttig voor LTZ-cliënten en hun familieleden om vooraf afspraken te maken met anderen om te helpen met de zorg voor hun huisdieren.

De deelnemers aan de online vragenlijst herkenden het thema 'spiegelen' uit de review niet. Spiegelen is belangrijk in sommige dierondersteunde therapieën, waarin bijvoorbeeld paarden de innerlijke emoties en intenties van mensen spiegelen.³⁸ Een mogelijke verklaring is dat dit thema moeilijker te herkennen is in dagelijkse interacties tussen huisdierbezitters en hun huisdieren dan in therapeutische of onderzoekssettings.

Het thema over huisdiergerelateerde kosten werd niet herkend door deelnemers aan de vragenlijst, en kosten werden niet beschouwd als een potentiële uitdaging. Mogelijk hadden studiedeelnemers voldoende financiële middelen, werden de kosten door de ervaren meerwaarde van het huisdier niet als bezwaar ervaren of schaamden ze zich om dit te melden. Desondanks is het belangrijk om de kosten van huisdierbezit te overwegen, vooral voor mensen met een klein budget.³⁹ Het kan nuttig zijn voor professionele zorgverleners om LTZ-cliënten bewust te maken van ondersteuningsmogelijkheden, zoals lokale voedselbanken voor huisdieren.

Over het algemeen kan op verschillende van de gemelde potentiële uitdagingen worden geanticipeerd en kunnen deze door het maken van afspraken worden voorkomen. Daarom kan het vergroten van het bewustzijn en de uitwisseling van informatie over potentiële uitdagingen met betrekking tot huisdieren en oplossingen binnen de zorgdriehoek bijzonder nuttig zijn. Dit zou bijvoorbeeld kunnen plaatsvinden tijdens zorgplangesprekken.

Uit onderzoek blijkt dat huisdieren een belangrijk risico vormen op vallen voor ouderen,⁴⁰ maar deelnemers in de studie noemden dit niet als een potentiële uitdaging. Huisdiergerelateerde valincidenten, zoals struikelen over huisdierenspeelgoed of struikelen tijdens het uitlaten van een hond, kunnen ernstig letsel veroorzaken.⁴⁰ Mogelijk maakten de deelnemers hiervan geen melding omdat ze dergelijke incidenten zelf nooit hebben meegemaakt of gezien in hun omgeving. Desalniettemin, is bewustwording van veilige thuisomgevingen en maatregelen om vallen te voorkomen van belang, zoals opruimen van looppaden in en rondom het huis en het zorgen voor goede verlichting.⁴¹

Hoewel huisdieren positieve invloed hebben op zorgrelaties tussen mensen, zoals het bieden van een aangenaam gespreksonderwerp, werden er ook negatieve invloeden genoemd door deelnemers. Problemen kunnen ontstaan wanneer huis-

dieren aanwezig zijn tijdens zorgtaken voor LTZ-cliënten, bijvoorbeeld als een huisdier zijn eigenaar probeert te beschermen. Het kan dan nodig zijn om het huisdier tijdens de zorg in een andere kamer te plaatsen.⁶ Dit kan een negatieve invloed hebben op de zorgrelatie tussen de LTZ-cliënt en de zorgverlener. Daarnaast kunnen meningsverschillen over de zorg voor huisdieren wrijving veroorzaken in de zorgrelatie. De mogelijke uitdagingen en impact op zorgrelaties benadrukken dat huisdieren dienen te worden besproken in de LTZ.

Sterktes, beperkingen en toekomstig onderzoek

Sterke punten van dit onderzoek zijn het gebruik van solide methoden, meerdere onderzoekers en meerdere discussierondes in werkgroepen. Een beperking is dat de meeste geïnterviewde mensen hondenbezitters waren die positief stonden tegenover huisdierbezit. De onlinevragenlijst gebruikte een vierpuntschaal die later werd gedichotomiseerd.¹⁵ Door de vierpuntschaal konden de deelnemers meer genuanceerd antwoorden. Toekomstig onderzoek moet potentiële uitdagingen en invloeden van huisdierbezit op zorgrelaties verder onderzoeken, bij voorkeur met longitudinale onderzoeksmethoden. Het is daarbij belangrijk om LTZ-cliënten met huisdieren, mantelzorgers en professionele zorgverleners te betrekken ook degenen die minder positief tegenover huisdieren staan.

Praktische implicaties

Gesprekken over huisdieren tussen LTZ-cliënten, mantelzorgers en professionele zorgverleners zijn essentieel om mogelijke uitdagingen te identificeren en proactief afspraken over huisdieren te maken. Het voorkomen en oplossen van huisdiergerelateerde uitdagingen is van belang voor alle betrokkenen. Dit kan bereikt worden door het opnemen van relevante informatie in zorgplannen, zoals het vooraf afspraken maken over de zorg van huisdieren in geval van ziekenhuisopname van de eigenaar en het inschakelen van familieleden, burens of vrijwilligers om te helpen bij de zorg voor het huisdier. Bovendien kunnen professionele zorgverleners de zorgrelatie verbeteren door aandacht te besteden aan huisdieren van cliënten en te begrijpen hoe deze zorgrelaties beïnvloeden. Zorgorganisaties kunnen hierbij ondersteunen door het aanbieden van instrumenten en richtlijnen die rekening houden met de rol van huisdieren.

Conclusies

Deze studie biedt waardevolle inzichten over huisdieren in de context van de langdurige thuiszorg. De betekenis van huisdieren van langdurige thuiszorgcliënten is vergelijkbaar met die van thuiswonende ouderen. Echter, de potentiële uitdagingen zoals gezondheidsachteruitgang van cliënten, afhankelijkheid van familieleden voor

het verzorgen van hun huisdieren, en de impact van huisdieren op zorgrelaties, vragen om de aandacht van zorgprofessionals.

Dankwoord

We willen in het bijzonder Lonneke Schuurmans (LS) en de Zorgboog bedanken voor het helpen uitvoeren van de studie.

Financiering

Deze studies zijn onderdeel van een groter project dat is gesubsidieerd door ZonMw, Den Haag, Nederland [639003909]. Karin Hediger ontving subsidie van de Swiss National Science Foundation [PCEFP1_194591/1].

Ethiek

De studie volgde alle relevante richtlijnen en regels, en de deelnemers gaven schriftelijke of opgenomen toestemming voor deelname. De procedures werden goedgekeurd door de ethische commissie van de Open Universiteit (U202103930).

Referenties

1. Abbing HR. Health, Healthcare and Ageing Populations in Europe, a Human Rights Challenge for European Health Systems. *Eur J Health Law*. 2016;23(5):435-52.
2. CBS. Langdurige zorg vaker thuis. 2019 [Available from Langdurige zorg vaker thuis (cbs.nl)].
3. FEDIAF. Facts & Figures 2019 European Overview. FEDIAF The European Pet Food Industry. 2019. [Available from: FEDIAF European Facts & Figures 2019 - FECAVA].
4. Gee NR, Mueller MK, Curl AL. Human-Animal Interaction and Older Adults: An Overview. *Front Psychol*. 2017;8:1416.
5. Hughes MJ, Verreynne ML, Harpur P, Pachana NA. Companion Animals and Health in Older Populations: A Systematic Review. *Clin Gerontol*. 2020;43(4):365-77.
6. Obradović N, Lagueux É, Latulippe K, Provencher V. Understanding the Benefits, Challenges, and the Role of Pet Ownership in the Daily Lives of Community-Dwelling Older Adults: A Case Study. *Animals*. 2021;11(9):2628.
7. Bibbo J. The effects of care recipients' companion animals on the caregiving experience. Available from ProQuest Information & Learning; 2016.
8. Bibbo J, Proulx CM. The Impact of a Care Recipient's Pet on Caregiving Burden, Satisfaction, and Mastery: A Pilot Investigation. *Human-Animal Interaction Bulletin*. 2019;7(2):81-102.
9. Canady B, Sansone A. Health Care Decisions and Delay of Treatment in Companion Animal Owners. *J Clin Psychol Med Settings*. 2019;26(3):313-20.
10. Grant MJ, Booth A. A typology of reviews: an analysis of 14 review types and associated methodologies. *Health Info Libr J*. 2009;26(2):91-108.
11. EUnetHTA. Process of information retrieval for systematic reviews and health technology assessments on clinical effectiveness. EUnetHTA; 2019. [Available from: Process of information retrieval for systematic reviews and health technology assessments on clinical effectiveness (eunetha.eu)].

12. Ouzzani M, Hammady H, Fedorowicz Z, Elmagarmid A. Rayyan-a web and mobile app for systematic reviews. *Syst Rev*. 2016;5(1):210.
13. Hill CE, Thompson BJ, Williams EN. A Guide to Conducting Consensual Qualitative Research. *The Counseling Psychologist*. 1997;25(4):517-72.
14. Hill CE, Knox S, Thompson BJ, Williams EN, Hess SA, Ladany N. Consensual Qualitative Research: An Update. *Journal of Counseling Psychology*. 2005;52:196-205.
15. Polit DF, Beck CT. The content validity index: Are you sure you know what's being reported? critique and recommendations. *Research in Nursing & Health*. 2006;29(5):489-97.
16. Nowell LS, Norris JM, White DE, Moules NJ. Thematic Analysis: Striving to Meet the Trustworthiness Criteria. *International Journal of Qualitative Methods*. 2017;16(1):16094069 17733847.
17. IBM. *IBM SPSS Statistics for Windows*. 26.0 ed. Armonk, NY: IBM Corp.; 2019.
18. Robinson OC. Conducting thematic analysis on brief texts: The structured tabular approach. *Qualitative Psychology*. 2022;9(2):194-208.
19. Parks B, Thies G, Harris D, Stockton P, Thomason NL. Pets for older people: a matter of value. Interview by Marian Brickner. *Care Manag J*. 2011;12(3):115-21.
20. Bunkers SS. The lived experience of feeling sad. *Nurs Sci Q*. 2010;23(3):231-9.
21. Chen X, Zhu H, Yin D. Everyday Life Construction, Outdoor Activity and Health Practice among Urban Empty Nesters and Their Companion Dogs in Guangzhou, China. *Int J Environ Res Public Health*. 2020;17(11).
22. Chur-Hansen A, Winefield HR, Beckwith M. Companion animals for elderly women: The importance of attachment. *Qualitative Research in Psychology*. 2009;6(4):281-93.
23. Cole A. Grow Old along with me: the Meaning of Dogs in Seniors' Lives. *International Journal of Community Well-Being*. 2019;2(3):235-52.
24. Cryer S, Henderson-Wilson C, Lawson J. Pawsitive Connections: The role of Pet Support Programs and pets on the elderly. *Complement Ther Clin Pract*. 2021;42:101298.
25. Enders-Slegers M-J. The meaning of companion animals: Qualitative analysis of the life histories of elderly cat and dog owners. In: Podberscek AL, Paul ES, Serpell JA, editors. *Companion animals and us: Exploring the relationships between people and pets*. Cambridge: Cambridge University Press; 2000. p. 237-56.
26. Hui Gan GZ, Hill AM, Yeung P, Keesing S, Netto JA. Pet ownership and its influence on mental health in older adults. *Aging Ment Health*. 2020;24(10):1605-12.
27. Janevic MR, Shute V, Connell CM, Piette JD, Goesling J, Fynke J. The Role of Pets in Supporting Cognitive-Behavioral Chronic Pain Self-Management: Perspectives of Older Adults. *J Appl Gerontol*. 2020;39(10):1088-96.
28. Johansson M, Ahlstrom G, Jonsson AC. Living with companion animals after stroke: experiences of older people in community and primary care nursing. *Br J Community Nurs*. 2014;19(12):578-84.
29. McColgan G, Schofield I. The importance of companion animal relationships in the lives of older people. *Nurs Older People*. 2007;19(1):21-3.
30. Muraco A, Putney J, Shiu C, Fredriksen-Goldsen KI. Lifesaving in Every Way: The Role of Companion Animals in the Lives of Older Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender Adults Age 50 and Over. *Res Aging*. 2018;40(9):859-82.
31. Putney JM. Older lesbian adults' psychological well-being: The significance of pets. *Journal of Gay & Lesbian Social Services: The Quarterly Journal of Community & Clinical Practice*. 2014;26(1):1-17.
32. Scheibeck R, Pallauf M, Stellwag C, Seeberger S. Elderly people in many respects benefit from interaction with dogs. *Eur J Med Res*. 2011;16(12):557-63.

33. Williams JH. The relationships between older physically impaired males and their pets: ProQuest Information & Learning; 2018. [Available from: The relationships between older, physically impaired men and their pets. (waldenu.edu)]
34. Teo JT, Thomas SJ. Psychological Mechanisms Predicting Wellbeing in Pet Owners: Rogers' Core Conditions versus Bowlby's Attachment. *Anthrozoös*. 2019;32(3):399-417.
35. Wilson DM, Underwood L, Carr E, Gross DP, Kane M, Miciak M, et al. Older women's experiences of companion animal death: impacts on well-being and aging-in-place. *BMC Geriatrics*. 2021;21(1):470.
36. Jensen JBH, Sandøe P, Nielsen SS. Owner-Related Reasons Matter more than Behavioural Problems—A Study of Why Owners Relinquished Dogs and Cats to a Danish Animal Shelter from 1996 to 2017. *Animals*. 2020;10(6):1064.
37. Connell CM, Janevic MR, Solway E, McLaughlin SJ. Are Pets a Source of Support or Added Burden for Married Couples Facing Dementia? *Journal of Applied Gerontology*. 2007;26(5):472-85.
38. Carlsson C, Ranta DN, Traeen B. *Equine assisted social work as a mean for authentic relations between clients and staff*. CABI International; 2014. 19 p.
39. Meier C, Maurer J. Buddy or burden? Patterns, perceptions, and experiences of pet ownership among older adults in Switzerland. *Eur J Ageing*. 2022;19:1201-12.
40. Keglovits M, Clemson L, Hu Y-L, Nguyen A, Neff AJ, Mandelbaum C, et al. A scoping review of fall hazards in the homes of older adults and development of a framework for assessment and intervention. *Australian Occupational Therapy Journal*. 2020;67(5):470-8.
41. NHSHM. Simple Fixes for a Safe and Supportive Home [factsheet]. National Home Safety and Home Modification Work Group; n.d. [Available from: https://homemods.org/wp-content/uploads/2021/09/HomeMods.Infographic.Final_-2.pdf].